

Abstrakt

Simultánní tlumočení je složitý kognitivní proces, který se skládá z mnoha dílčích procesů. Jedním ze schematických popisů tohoto procesu je model úsilí francouzského teoretika Daniela Gila. Model vychází z kognitivní psychologie, především pak z poznatků o pracovní paměti a omezené procesní kapacitě lidského mozku. Definuje proces simultánního tlumočení jako kombinaci tří souběžných úsilí (úsilí poslechu a analýzy, úsilí krátkodobé paměti, úsilí produkce řeči), které pro zajištění zdárného průběhu tlumočení vyžadují určitý objem procesní kapacity. Vlivem zátěžových faktorů může u tlumočnicka dojít k zahlcení procesní kapacity, což se projeví selháním při plnění daného úkolu nebo zhoršením tlumočnického výkonu, a to bezprostředně nebo později.

Diplomová práce zkoumá otázku zahlcení procesní kapacity vlivem číselných údajů během simultánního tlumočení, a to v teoretickém rámci modelu úsilí. V první teoretické části se zabýváme nejprve jednotlivými aspekty procesu simultánního tlumočení z pohledu modelu úsilí a především otázkou procesní kapacity a jejího zahlcení, dále pak nejdůležitějšími poznatky o dlouhodobé, krátkodobé a pracovní paměti, zátěžovými faktory při tlumočení, tlumočnickými strategiemi a taktikami a konečně otázkou jednotky smyslu a hodnocení tlumočnického výkonu z pohledu kvality a kvantity. Druhá část je věnována návrhu, průběhu a výsledkům kvantitativního empirického výzkumu, který ověřuje stanovenou hypotézu.

Empirický výzkum na anglicko-českém jazykovém materiálu měl za cíl ověřit hypotézu, že během simultánního tlumočení může u tlumočnicka dojít k zahlcení procesní kapacity vlivem číselných údajů jako zátěžového faktoru. Zahlcení procesní kapacity jsme zkoumali na základě zhoršení tlumočnického výkonu. V úsecích s výskytem zátěžového faktoru však při větším podílu tlumočených číselných údajů došlo oproti očekávání průměrně k zlepšení tlumočnického výkonu. Z hlediska jednotlivých úseků došlo při větším podílu tlumočených číselných údajů v cca 66 % z nich ke zlepšení tlumočnického výkonu a v cca 33 % z nich ke zhoršení tlumočnického výkonu. Výsledky výzkumu se proto ukázaly být nejednoznačné a stanovená hypotéza se potvrdila pouze u některých úseků. Výzkum byl prováděn na vzorku studentů tlumočení, což mohlo ovlivnit konečné výsledky.

Klíčová slova

simultánní tlumočení, model úsilí, pracovní paměť, procesní kapacita, zahlcení, zátěžový faktor, číselné údaje